

Dėl ko ir kam?

DZENO MEISTRĖ SOENG HYANG

Dharmos kalba, pasakyta 30-ųjų Mokyklos metinių proga, 2002 m. balandžio 6 d. Providenso dzeno centre.

(*Iškelia dzeno lazda virš galvos.*)

Ši lazda...

(*Stukтели lazdos galu į stalą.*)

... šis garsas... ir jūsų protas.

Jie yra tapatūs, ar skirtingi?

Toks buvo vienas pirmųjų konganų, kurį prisimenu išgirdusi iš dzeno meistro Seung Sano. Vienas iš tikrai išskirtinių dalykų, kuriuos radau Doilo aveniu, buvo užsidegimas ir atvirumas, iš mokytojo perimtas troškimas mokytis, kurie traukė kaip magnetas... ateik, ateik, ateik. Bet kartu man kilo ir abejonės, nes ši tradicija buvo ne japoniška, o visa, ką buvau skaičiusi ir kas tikrai traukė buvo japoniška: labai paprastas altorius, pilka spalva ir keletas juodų bei auksinių štrichų, tačiau štai (*rodo į altorių už savęs*) ką gavome.

Viena svarbiausių mūsų mokymo tiesų yra ta, kad pavidalas yra tuštuma, o tuštuma – pavidalas. Nuo pat pradžių dzeno meistras Seung Sanas mokė šitų labai parastų dalykų: pavidalas yra tuštuma, tuštuma yra pavidalas; paskui, nei tuštumos, nei pavidalo; o vėliau, pavidalas yra pavidalas, tuštuma yra tuštuma. Na, visi gali klausytis tų žodžių ir bandyti juos suprasti, bet vis dėlto viskas susiveda į praktinius užsiėmimus ir šių dalykų pajutimą.

Labai parastas konganas (ši lazda, šis garsas ir tavo protas – jie yra tapatūs ar skiriasi?), tačiau kai kurie žmonės jo visiškai nesupranta. Gali taip nutikti, kad šios kalbos pabaigoje aš netgi pasakysiu atsakymą į šį konganą, bet pusė žmonių nė neįtars, kad čia atsakymas, nes jie nesupranta. Tokios yra dzeno pratybos. Kai kurie žmonės supras, kad čia atsakymas ir pagalvos: “Aš supratau šį konganą.” Tik tiek, labai paprasta ir labai nuostabu. Vis dėlto daugelis iš mūsų, nors suprantame šį konganą, tačiau nesame iš tiesų sau atskleidę jo esmės. Nuolat sakome, kad “supratimas jums nepadės”. Viso šito išmokau iš dzeno meistro Seung Sano. Per penkias savaites šiek tiek pramokęs angliškai, jis nepaprastai entuziastingai ėmė mokytis, kaip pasakyti visa tai.

Maiklas Konstanas pastebėjo, kad pamaitinus koledžo studentus, jie sukiosis aplinkui. Aš nestudijavau koledže, buvau slaugytoja, bet aš taip pat sukiojau aplinkui. O maistas iš tiesų buvo puikus. Dzeno meistras Seung Sanas

mėgdavo mums išvirti naminių lakštinių. Jis iškočiodavo tešlą, imdavo peilį ir reždavo tuos didelius plokščius lakštinius, paskui sumesdavo juos į miso sriubą ir pridėdavo samčius sviesto, kimči, žemės riešutų pastos, tofu ir bulvių. Atrodė jovalas kaip reikiant... tačiau buvo skanu. O aš pamenu, kaip vieną kartą stebėjau jį gaminantį valgį ir mačiau, kaip jis pjaustė svogūnus; jų lukšteliai krito ant grindų, o jis tiesiog koja spyrė juos po virykle. Buvau prisiskaičiusi visų tų knygų apie japonišką stilių ir japonų virtuvę ir galvojau: „Viešpatie, jis spiria lukštus po virykle ir kaip man visa tai vertinti? Kas čia per dzenas, ką?“ O sriuba buvo – skanumėlis. Tada pradėjau svarstyti štai ką: dėl ko ir kam? Ką darai, kai verdi puodą sriubos? Ar jis sotins tave? Kam tau tas pasisotinimas? Vėliau reiks pakviesti meistrą-ūkvedį, kad iššluotų svogūnus. O aš kaip tik buvau meistras-ūkvedys.

Jau minėjau, kad mokiniai ateidavo ir išeidavo. Kai tik mane paprašė pasakyti šią kalbą, pagalvojau, na jau ne, tik nesakykite, kad esu vienintelė, kad esu vyriausia, kad man jau trisdešimt. Jergutėliau, kur išsilakstė visi tie žmonės, man jų trūksta. Dalis žmonių pasitraukė, bet jei būtume darę šitaip, jei būtume darę anaip, jeigu dzeno meistras Seung Sanas būtų daręs šitaip arba dar taip, tai daugelis tikriausiai būtų pasilikę, daugelis dabar būtų kartu su mumis. Kaip tik šitą dalyką vadiname tikrinimu, kontroliavimu. Tai kontroliuojantis protas. O svarbiausias dalykas yra buvimas čia, būti čia. Tiesiog (sparagtelį pirštais) būti čia, būti budriems ir būti gyviems kaip tik dabar.

Apie mano mokytoją yra daugybė pasakojimų. Kartą vežiau jį automobiliu iš Kembridžo. Buvo apie 10 valandų vakaro ir abu buvome pavargę. Tada buvo vasara, tad šviesose skrajojo daugybė vabzdžių. Vienas trenkėsi mums į priekinį stiklą. Lėkėme gal 105 km/val greičiu. Vabzdys trenkėsi į stiklą ir jo sparneliai vis judėjo. Jis trenkėsi 105 km/val greičiu, o tai juk tik mažas vabzdys, tad mano loginis protas ėmė mąstyti... jis nebegyvas. Tačiau jis vis dar juda, tarsi būtų gyvas. Dzeno meistras Seung Sanas žiūrėjo į visa tai iš keleivio pusės ir staiga riktelėjo: „Sok!“ Aš užguliau stabdžius. Jis išlipo ir užsikniaubęs ant kapoto ėmė tyrinėti vabzdį. Pro šalį lėkė automobiliai. Logiškai mąstant, vabalas be abejo buvo negyvas, tačiau, tikrai, jis atrodė dar gyvas. Ta mažytė galimybė, jog jis gali kentėti, jog jį dar galima nukelti ant žolės, buvo apėmusi mokytojo sąmonę. Jokia mano girdėta dharmos kalba nebuvo tokia aiški, kaip tas nutikimas. Vien tik tai, grynai tas gyvenimas „ar galėčiau tau ką nors padėti?“ Ar yra dar kas nors, ką galėčiau nuveikti, net jei tai atrodo visiškai neįmanoma? Gal čia kas nors yra, o gal ten?

Šiuo metu jis labai serga. O aš esu nepagydomų ligonių slaugos ligoninės slaugytoja. Išgirdau, kad jis ligoninėje, kad jam uždėta deguonies kaukė, daroma dializė, kad jis prijungtas prie visos eilės mašinų ir aparatų, kurie palaiko organų veikimą, ir kažkuri mano dalis pasidavė, kam laikytis įsitvėrus viso to, kuriam galui, jei širdis jau sustojo, kam ją vėl priversti plakti? Čia buvau tiktai aš. Aš neturėjau jo kūno. Aš nesu ten, nesu su juo, o žmonės nori, kad jis gyventų, o jis nori dar pagyventi dėl žmonių. Jis mėgsta vaistus. Visi, kas jį pažįsta... tabletės, buteliukai... savo kambaryje ir visur aplinkui jis visada turėdavo aibę vaistų ir daug, daug gydytojų. Tad žinoma, jis tai ir daro. Naudojasi savo gydytojais, geria savo vaistus, naudojasi visomis tomis moderniomis mašinomis ir visa tai atlieka saviškai. Tarsi tas vabzdys ant

priekinio stiklo, gal jis vis dar čia, gal dar rusena gyvybė, gal dar galima pratempti dvejus, trejus metelius, gal dar pavyks pamatyti Korėjos susivienijimą, gal pamatys kaip korėjietiška Niujorko sangha keliasi į Manheteną. Iš kur mums žinoti? Taigi čia tas protas „nesitraukiau, nesitraukiau, nesitraukiau“. Ir visai nebus nei teisinga, nei klaidinga, ar tiesiog viską mesi, palaipsniui pasitrauksi ir mirsi tykiai sėdėdamas kalnų šventykloje, ar gulsies į ligoninę – ne čia esmė. Vėl tas pats klausimas – dėl ko, kam gyvenu ir kas aš esu?

Dar papasakosiu kelis pasakojimus iš „Pelenų barstymo ant Budos“. Tai labai labai puiki knyga. Aš du kartus buvau pasitraukusi ilgiems atsiskyrimams ir imdavau šią knygą. Joje 100 skirsnelių, tad kiekvieną dieną skaitydavau po vieną. Vienas jų apie brangią dharmą. Vadinasi „Mano dharmą pernelyg brangi“. Labai puikus trumpas pasakojimas, kuris man primena, kaip mes atsidūrėme čia.

Mokinys sutinka mokytoją ir prašo: „Pamokyk mane. Suteik man savo dharmą“. O mokytojas atsako: „Och, mano dharmą tau tikrai per brangi. Ką turi mainais?“ Tada mokinys išsitraukia gal kokius 75 centus, kuriuos turi kišenėje ir taria: „Čia viskas ką turiu. Vis mano pinigai. Ir visus atiduodu tau.“ Bet mokytojas atsako: „Net jei turėtum du milijardus dolerių, būtų per maža.“

Taigi mokinys grįžta, sėdasi medituoti ir stebisi, kodėl taip yra? Kas čia gali būti taip brangu? Ach taip! Jis vėl dumia pas mokytoją: „Atiduosiu tau savo gyvenimą. Dirbsiu šventykloje už dyką visą likusį gyvenimą. Pildysiu visus tavo pageidavimus.“ Tačiau mokytojas atsisako: „Dešimt milijonų tokių gyvenimų, kaip tavo, būtų per maža. Mano dharmą daug brangesnė.“ Mokinys vėl grįžta, sėdasi ir galvoja apie visa tai, svarsto... ei, taigi štai! „Atiduosiu tau savo protą“, sako nuėjęs pas mokytoją. Bet jis atsako: „Tavo protas tėra šlamšto krūva, man jo nereikia. Mano dharmą yra daug brangesnė už jį.“ Mokinys vėl grįžta nieko nepešęs ir sėdasi... kas gi tai yra? Dabar jau iš tiesų gerokai pasėdi ir staiga jį užlieja (*suploja delnais*) KAAC! Atsiveria tuštumas, nežinau, toksai protas. Vien tik tai. Iš tiesų aišku, iš tiesų gerai. Bet mokytojas sako: „Na ką tu, mano dharmą daug brangesnė nei visa tai, gal tu šaipaisi?“

Mokinys, žinoma, iš tiesų suglumęs ir iš tiesų nusiminęs. Kas dar gali būti geriau nei tuštuma? Kas dar gali būti geriau nei tas visa apimantis ramybės mirksnis, kuriame nėra jokios minties, jokios idėjos, nėra net jokio nieko? Štai tada po šešių mėnesių, o gal po šešerių metų mokinys patiria tą antrą atsivėrimą, apie kurį kartais kalbame, ir nudumia pas mokytoją: „Dabar jau turiu ją.“ O mokytojas klausia: „Ką?“ Mokinys atsako: „Dangus žydras, žolė žalia.“ O mokytojas atrėžia: „Dieve tu mano! kažkas klaikaus! Kas tu per mokinys? Bet kas tokią užduotį įveiktų.“ Mokytojas atsistoja ir žengia lauk. Mokinys žiauriai nusimena, iš tiesų supyksta ir atrėžia: „Žinai ką, imk tą savo dharmą ir susikišk ją į užpakalį!“ Mokytojas vis dar ėjo tolyn, bet staiga atsigrėžė ir riktelėjo: „Tu!“ Mokinys pasisuko link jo ir mokytojas tarstelėjo: „Nepamesk mano dharmos.“ Taigi nutiko tik vienas nuoširdus dalykas: „Susikišk ją į užpakalį!“ Mokinys tikrai jį išgyveno. Jis ėjo jam tiesiai iš vidaus, kaip tikras pasitikėjimas, kaip tikėjimas savimi.

Kai apmąstymais grįžtu atgal prie dzeno meistro Seung Sano, tai kaip tik šis dalykas buvo visiškai išbaigtas jo raginimas: kad tikėčiau savimi ir kad kiekvienas mūsų tikėtų savimi. Kas jūs esate? Kas aš esu? Kas tai yra? Viso šito jis mokė mus. Kartais girdžiu, kaip žmonės vis klausia ir klausia: „Ką darysime, kai dzeno meistras Seung Sanas mirs? Ką beveiksime?“ Ogi tai, kas nemiršta... mes turime tiesiog užsiimti pasitikėjimu savimi, žinojimu, kas esame ir ką turime daryti. Jis man sakydavo: „Turėtum ruoštis tapti vienuole.“ Aš atsakydavau: „Kad man visiškai patinka būti slaugytoja.“ „Na slaugytojų yra tiek ir tiek. Slaugytojų yra kaip grybų. O kiek moterų iš tiesų atveria dharmą ir tampa didžiomis mokytojomis?“ Aš vis svarsčiau, svarsčiau, svarsčiau. Tačiau vis likdavau slaugytoja. Jis man liepė ne kažką daryti, o, kas dar geriau – pradėti tikėti savimi. Šitai kyla iš čia (rodo į savo centrą, dantį). Kas jūs esate? Kas tai yra?

Kartą skaičiau, kad gero mokytojo ženklas yra didesnis, nei paties mokytojo, mokinių proto aiškumas. Vos patikite savimi, daugiau nebeklausote savo mokytojo, tik sakote: „kas aš esu?“ ir atitinkamai elgiatės. Tačiau nesiliaukite klausyti mokytojo, viskas yra kitaip. Tiesiog kiekvieną akimirką būkite kupini dėmesio: kas aš esu? Štai kaip viskas yra. Man labai smagu visus jus čia matyti ir labai smagu daugiau nebetikrinti, o tiesiog pajėgti pripažinti, kad kiekvienas mūsų ateina, išeina ir bando pasiekti.

Kitas pasakojimas iš „Pelenų barstymo ant Budos“, kurią norėčiau jums priminti, yra apie vienuolį keltininką. Buvo du labai seno, kone mirštančio, dzeno meistro mokiniai ir jis jiems suteikė perdavą. Vienas mokinyas buvo aukštas ir tvirtai sudėtas, gerai išmanė mokymą, pratybų technikas ir puikiai valdė dharmą. Mokytojui mirus jis perėmė šventyklą. Mokė šimtus vienuolių, buvo tiesiog puikus, nuostabus žmogus. Kitas vienuolis buvo smulkesnio sudėjimo, tykesnis ir labiau mėgo vienatvę, tad daugelis žmonių jo nė nepastebėdavo. Kartais pasakydavo kažką, ką žmonės įsimindavo, bet šiaip buvo labai tykus.

Taigi jisai nutarė išvykti ir įsitaisė kitoje provincijoje keltininku, keliančiu žmones per upę. Jis užsiaugino plaukus ir nebelaikė savęs vienuoliu, nebedėvėjo vienuolio drabužių. Nevedė ir vis dar buvo kaip vienuolis, bet jokių išorinių vienuolystės žymių. Išvykdamas iš šventyklos jis pasakė savo dharmos broliui: „Labai skiriuosi nuo tavęs, bet bus tokia diena, kai turėsi mokinį, kuri galėsi atsiųsti man ir aš atliksiu savo įsipareigojimą mokytojui.“

Bėgo metai. Šventykloje likęs vienuolis tapo didžiu dzeno meistru ir vieną dieną atrado mokinį, tinkantį tam keltininkui vienuoliui, plaukiojančiam pirmyn ir atgal nuo vieno kranto į kitą. Mokinys buvo nepaprastai prisirišęs prie žodžių, tačiau tikrai tyras ir puikus žmogus. Tad jis išėjo, susitiko su keltininku, ir juodu lėtai plaukiodavo skersai upės. Po truputėlį kalbėdavosi apie dharmą, tačiau vien žodžiais. Nieko blogo, bet, deja, dažnai dharmos susirėmimai būna tik žodžių papliūpa; tuščias skalambinimas.

Pagaliau vienuolis pagriebė irklą ir blokštelėjęs juo išvertė mokinį į upę, sakydamas: „Žinai, net puikiausia pasaulyje išsakyta mintis yra tik kaip saitas, saistantis pririštą asilą, kuris vis eina ir eina ratu, bet nieko negali priėti.“ Mokinys bandė išsiropšti atgal į valtį, tačiau vienuolis vėl bloškė jį į

vandenį. Antrą kartą nustumto mokinio protas atsivėrė ir jis suprato. Jis atsisiejo nuo žodžių. Tad dabar jie kurį laiką tiesiog kartu sėdėjo valtyje jausdami tikrai bendrumą. Paskui vienuolis parplukdė mokinį į krantą, vėl nusivėrė į upės vidurį, o tada apsivertė su visa valtimi ir daugiau niekas niekada jo nebematė. Kas čia per mokytojas, ką reiškia tas pradingimas? Čia nėra jokio atsiradimo ar išnykimo, čia yra tik: ar gali išgirsti, ar gali atbusti, žengti kitapus žodžių ir (suploja delnais) pajusti blokštelėjimą ir atlikti tai, kas tau priklauso.

Noriu labai padėkoti dzeno meistriui Seung Sanui. Žinau, kad jis norėtų būti čia su mumis ir jis yra čia. Noriu padėkoti už visus jo nuveiktus darbus, už tai, kad jis niekada nenuleido rankų, lygiai kaip nepasiduoda dabar, griebdamasis paties paskutinio siūlo. Ir tikiu, kad kiekvienas atrasime savo kelią, ar tai būtų lėkimas prilipus prie automobilio stiklo, ar bet kas, ką turėtume daryti; tik darykime tai visa širdimi ir ne sau, bet visiems žmonėms. Labai jums ačiū.

(*Iškelia dzeno lazda virš galvos.*)

Ši lazda...

(*Stukteli lazdos galu į stalą.*)

... šis garsas... ir jūsų protas. Jie yra tapatūs ar skirtingi?

(*Iškelia dzeno lazda virš galvos ir stukteli lazdos galu į stalą.*)

Ačiū.

– vertė J.V.

Copyright © 2009 Kvan Um dzeno mokykla